

R e g i s t r a t i e k a m e r

Vaste Commissie voor Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen uit de
Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 2 november 1998
Ons kenmerk 98.A.0037.12
Onderwerp Wetsvoorstel onderwijsnummer (25.828)

Met bijzondere belangstelling heeft de Registratiekamer kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag van uw commissie betreffende het bij de Tweede Kamer aanhangige voorstel van wet tot Wijziging van enkele onderwijswetten in verband met de invoering van persoonsgebonden nummers in het onderwijs (Kamerstukken 25.828).

Bij brief van 13 februari 1998, kenmerk 98.A.0037.01 heeft de Registratiekamer u een schriftelijke reactie doen toekomen op het wetsvoorstel. Naar aanleiding daarvan is zij uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan het rondetafelgesprek met uw commissie op 25 maart 1998. Uiteraard heeft zij ook kennisgenomen van de vele kritische vragen en opmerkingen die in het verslag van uw commissie over het wetsvoorstel aan de regering zijn voorgelegd.

In haar schriftelijke reactie heeft de Registratiekamer een drietal hoofdbevindingen aan uw commissie voorgehouden en daaraan de conclusie verbonden dat de invoering van persoonsgebonden nummers in het onderwijs op de voorgestelde wijze dient te worden afgewezen. Tijdens het rondetafelgesprek heeft zij deze conclusie nader toegelicht en op onderdelen uitgewerkt.

De Registratiekamer wil in deze brief aan de hand van de bedoelde drie kernpunten nog eens uw aandacht vragen voor het wetsvoorstel.

Uw brief
Bijlagen
Contactpersoon
Doorkiesnummer

Prins Clauslaan 20
Postbus 93374
2509 AJ 's-Gravenhage
Tel. 070-3811300
Fax 070-3811301

Datum 2 november 1998

Ons kenmerk 98.A.0037.12

Blad 2

1. Is invoering van een persoonsgebonden nummer noodzakelijk?

In het verslag van uw commissie (TK 25.828, nr. 5) zijn door u meer dan honderd vragen gesteld aan de regering over het onderhavige wetsvoorstel. Daaruit blijkt de behoefte aan meer informatie over de argumenten van de regering teneinde te kunnen bepalen of de conclusie gerechtvaardigd is dat invoering van een persoonsgebonden nummer in het onderwijs noodzakelijk is.

In de nota naar aanleiding van het verslag (TK 25.828, nr. 6) heeft de regering zich helaas beperkt tot een strikte reactie op de in directe vraagvorm gegoten opmerkingen. Hoewel de wenselijkheid van persoonsgebonden nummers wordt beklemtoond, is het opvallend dat de regering daarbij niet de kwalificatie “noodzakelijk” gebruikt. Het is aan de Tweede Kamer om te beoordelen of de noodzaak voor de invoering van een persoonsgebonden nummer thans voldoende overtuigend is aangetoond.

2. Is het gebruik van het sofinummer noodzakelijk?

Indien u van mening bent dat de noodzaak van een persoonsgebonden nummer in het onderwijs voldoende overtuigend is aangetoond, dient vervolgens de keuze voor een bepaald persoonsgebonden nummer gemaakt te worden. Ook hierbij dient de noodzaak leidraad te zijn. Er zullen voldoende alternatieven onderzocht moeten worden, alvorens de keuze gemaakt wordt. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt meer dan in de memorie van toelichting ingegaan op de voor- en nadelen van andere nummers dan het door de regering uitverkoren sofinummer.

Twee dingen vallen de Registratiekamer hierbij op. De minister geeft er geen blijk van te beseffen dat met aanvaarding van dit wetsvoorstel een principiële stap gezet wordt. Principieel - ook de Raad van State wees daar in zijn advies op - niet alleen omdat de reikwijdte van het gebruik van het sofinummer uitgebreid wordt naar het onderwijs, maar vooral omdat het nummer voor een ander doel dan tot nu toe gebruikt zal worden. Het zal namelijk ingezet worden als instrument om eventuele fraude gepleegd door instellingen die het nummer in hun administratie moeten voeren te bestrijden en niet eventuele fraude gepleegd door de drager van het sofinummer.

Datum 2 november 1998

Ons kenmerk 98.A.0037.12

Blad 3

In tegenstelling tot hetgeen op blz. 3 van de nota wordt gesteld, is het vervroegen van het gebruik van het sofinummer naar de leeftijd van drie en een half jaar voorts wel degelijk een grote stap die het risico in zich draagt dat het sofinummer op grotere schaal bekend en (dus) gebruikt zal worden, hetgeen ertoe kan leiden dat het sofinummer een nationaal persoonsnummer wordt. De opmerking van de regering dat zij in reactie op de adviezen van de Registratiekamer en de Raad van State nadrukkelijk heeft vastgelegd dat het gebruik van het sofinummer als onderwijsnummer geen stap op weg is naar een algemeen persoonsnummer, klinkt als een bezweringsformule. De Registratiekamer waarschuwt er juist voor dat - alle bestaande bedoelingen ten spijt - het nummer kan uitgroeien tot een nationaal persoonsnummer, zeker in een tijdperk van voortgaande automatisering. Dat risico dient men onder ogen te zien.

3. Zijn er voldoende waarborgen tegen misbruik?

Indien u van mening bent dat de noodzaak van de keuze voor het sofinummer in het onderwijs voldoende overtuigend is aangetoond, dient er te zijn voorzien in adequate waarborgen tegen misbruik en oneigenlijk gebruik.

Nu de bezwaren tegen een gebruik van het sofinummer in het onderwijs mede verband houden met het gevaar voor verdere uitwaaiering, dient er voor te worden gezorgd dat dit gevaar door feitelijke maatregelen zoveel mogelijk wordt beperkt. Daartoe is niet alleen een nauwkeurige omschrijving noodzakelijk van de gevallen waarin dat gebruik is toegestaan, gekoppeld aan toereikende maatregelen van controle en beveiliging, maar ook een heldere voorlichting aan het publiek dat het sofinummer alleen voor specifieke situaties is bestemd. De Registratiekamer dringt er bij u op aan dat daartoe de nodige middelen worden vrijgemaakt. Ook acht zij het gewenst dat deze beperkte bestemming van het sofinummer op de desbetreffende berichten van belastingdienst en gemeenten expliciet wordt kenbaar gemaakt. Dat geldt zeker indien het sofinummer voor leeftijden vanaf drie en half jaar in feite slechts voor onderwijsdoeleinden zou worden gebruikt. Bij een keuze voor het sofinummer dienen op dit punt dan ook de noodzakelijke aanvullende bepalingen in het wetsvoorstel te worden opgenomen.

Datum 2 november 1998

Ons kenmerk 98.A.0037.12

Blad 4

Indien wordt besloten tot invoering van persoonsgebonden nummers in het onderwijs, zal naar uit de schriftelijke stukken kan worden afgeleid, het doel van een versterkte controle op de rechtmatigheid van bestedingen daarbij een doorslaggevende rol spelen. Ook de Raad van State heeft hierop al gewezen. De Registratiekamer wijst er op dat de door de regering aangevoerde doelen voor invoering van persoonsgebonden nummers geheel ongelijksoortig zijn. Met name het verbeteren van de beleidsvoorbereiding is in de praktijk onvoldoende meetbaar en toetsbaar. Om die reden is ook de in het voorstel vervatte regeling voor het gebruik van gegevens door de minister onvoldoende concreet. Uit de toelichting blijkt dat – wat de minister betreft – het agentschap Cfi zal worden belast met de uitvoering van de voorgestelde regeling. In het voorstel staat echter niets in de weg aan een gegevensgebruik binnen welk ander onderdeel van het ministerie dan ook. In al die gevallen zou immers sprake kunnen zijn van gebruik door de minister in het kader van beleidsvoorbereiding. Het is overigens de vraag of het voor dat doel nodig is om gegevens op persoonsniveau te ontvangen.

De Registratiekamer geeft in overweging om het wetsvoorstel – als tot invoering van persoonsgebonden nummers wordt besloten – in elk geval toe te spitsen op controle in het kader van de bekostiging. In dat verband verdient overigens nog wel uitleg waarom Cfi het sofinummer tot twaalf jaar na de relevante teldatum gekoppeld dient te houden aan de andere individuele persoonsgegevens, zoals op blz. 15 van de toelichting wordt gesteld. Op het eerste gezicht lijkt een dergelijke termijn excessief. De daarop volgende passage in de toelichting – waar sprake is van “levenslang leren” en “het weergeven van stromingen binnen het onderwijs” – laat zien hoe zeer het wetsvoorstel het ministerie in een positie zou brengen die alleen een instelling als het CBS past, met alle waarborgen voor een adequate functionele afscherming en administratieve vrijwaring van dien. In dit licht bezien rijst ook de vraag hoe bijvoorbeeld de voorgestelde regeling in artikel 112a, vierde lid WBO zich verhoudt tot die in artikel 113 WBO. Een betere afstemming tussen beide regelingen lijkt hier gewenst.

Meer in het algemeen geeft het wetsvoorstel in de huidige vorm onvoldoende blijk van het besef dat de verwerking van individuele persoonsgegevens op het niveau van het ministerie binnen de bestaande verhoudingen een geheel nieuw fenomeen is.

Datum 2 november 1998

Ons kenmerk 98.A.0037.12

Blad 5

Indien zou worden besloten tot de invoering van persoonsgebonden nummers in het onderwijs, zou naar het oordeel van de Registratiekamer dus dienen te worden voorzien in een deugdelijke afscherming tegen ander gebruik dan in het kader van de bekostiging en een adequate vertaling daarvan in beveiligingsmaatregelen van fysieke, logische en organisatorische aard. Dit zou op hoofdlijnen in het wetsvoorstel zelf dienen te worden vastgelegd.

De Registratiekamer vertrouwt er op dat u haar opmerkingen zult betrekken bij uw standpuntbepaling ten aanzien van wetsvoorstel 25.828.

Een afschrift van deze brief is ter kennisneming gezonden aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Hoogachtend,

Voorzitter Registratiekamer